

DOEN WAT JE BELOOFT, OOK IN DE OGEN VAN DE LEERLINGEN

Bs. Uilenspiegel: E.G.O. is het concept voor én van kinderen

Bs. Uilenspiegel is de eerste ErvaringsGerichte basisschool in Nederland. De school heeft niet mis te verstane ambities: in de zich veranderende omstandigheden het concept E.G.O. blijven realiseren. Daarmee zijn zij dagelijks gericht op een zo optimaal mogelijk welbevinden en betrokkenheid. Mooie woorden, maar doet de school ook wat ze belooft? Om die vraag te beantwoorden lieten zij de balans opmaken door het NIVOZ en daarna regelmatig 'kinderen aan het woord'.

Als je wilt weten hoe het gaat op school, zijn de leerlingen de belangrijkste en meest unieke bron van informatie. Leerlingen kunnen fungeren als *critical friends*. Leerlingen zijn uitstekend in staat te verwoorden wat zich afspeelt in school en welke betekenis dat heeft voor hun ontwikkeling. Leerlingen zijn kritisch en altijd loyaal. Wat zij zeggen biedt leraren bevestiging en steun, maar ook de mogelijkheid tot meer zelfinzicht en professionele groei (Uit: *Kennismaken met scholen* J. Castelijn e.a. (2008) Garant).

Leerkrachten en leerlingen zijn geïnterviewd met de bedoeling een beeld van de school te construeren dat de werkelijkheid in de ogen van de betrokkenen zo goed mogelijk benadert. De leerkrachten proberen de intentieverklaring E.G.O. (zie www.ervaringsgerichtonderwijs.nl) te praktiseren. De vraag is uiteraard of leerlingen in hun verhalen en gedrag de ambities van de leerkrachten 'terugvertellen'.

Welbevinden

In het schoolconcept staat dat de Uilenspiegel streeft naar 'een hoge mate van welbevinden' voor iedere leerling. Daarmee wordt bedoeld dat de kinderen 'het goed maken'. Dat leerlingen ontspannen zijn, goede relaties onderhouden, het gevoel hebben dat zij 'erbij horen' en mogen zijn zoals ze zijn, ook als er iets aan de hand is.

Door Merlijn Wentzel en Marcel van Herpen

Leerling: *"Als er iets is, wordt er over gepraat. Iedereen wil hier dat het goed gaat."*

Het meest bepalend voor het gevoel van welbevinden lijkt overigens niet te zijn dat alles goed gaat, maar vooral het gevoel dat je altijd op je leerkracht kunt rekenen als er iets is en nooit veroordeeld of 'afgescheept' wordt. Het wederzijdse vertrouwen wordt voel- en hoorbaar.

Interviewer: *"En als je iets niet leuk vindt van hoe het gaat op school?"*

Leerling: *"Dan ga ik het zeggen. Als het niet zo erg is, doet ze het wat later, maar als het erg is, doet ze het meteen."*

Andere leerling: *"Als ik zeg dat ik iets niet leuk vind, doet ze er meestal wel iets mee. Maar soms zegt ze: dit moet je doen, want dat heb je nodig. Dan doe ik het wel. Dan zal ik het ook wel nodig hebben. Als zij zegt dat het heel belangrijk is, dan moet ik het niet overslaan."*

Betrokkenheid

Betrokkenheid verwijst naar de kwaliteit van het leerproces. Als leerlingen betrokken zijn is de kwaliteit van het leren het grootst. Dit wordt ook wel fundamenteel leren genoemd. Zonder betrokkenheid wordt ook geleerd, maar minder

krachtig. Er wordt naar gestreefd zoveel mogelijk kans op fundamenteel, betrokken leren te creëren.

Leerling: *“Je kunt zelf veel plannen wat je doet en wanneer. Dat is leuk, want dan kun je doorwerken en ook eerst de dingen doen die fijn zijn.”*

Andere leerling: *“Ik doe eerst wat niet zo fijn is, dan ben ik daar van af. En dan heb ik tijd om te werken en bij te plannen.”*

De vijf betrokkenheidsverhogende factoren

De leerkrachten geven aan dat ze de vijf betrokkenheidsverhogende factoren ‘sfeer en relatie’, ‘aanpassing aan het niveau’, ‘werklijksheidsnabijheid’, ‘activiteit’ en ‘vrij initiatief’, belangrijker vinden dan de werkvormen. Ze vertellen dat zij met name veel investeren in de sfeer en relaties in de groep.

Leerling: *“De juf zegt bijvoorbeeld iets wat niet kan en dan komt iedereen in de kring en zegt ze dat we daar een afspraak over moeten maken. Dan gaat ze vertellen wat ze wil dat er niet gebeurt en wat we zullen afspreken. We bedenken samen de regels.”*

De leerlingen vinden de ateliers, projectwerk en vrije keuze erg leuk. Het maakt de middagen aantrekkelijk en afwisselend. Het contractwerk is meer iets wat er nu eenmaal bij hoort. Maar ze zouden het niet af willen schaffen. De leerlingen beschouwen het contractwerk namelijk als het ‘echte’ werk, waarbij je dingen leert die belangrijk zijn voor later.

Leerling: *“Ik vind dat we hele goede taken hebben en dat je daar veel van kunt leren. De juf zoekt uitdaging voor kinderen die iets voor lopen. Voor degene die iets minder voorlopen, zoekt ze dan wel ander werk, maar ook nog wel een uitdaging.”*

Ruimte voor het initiatief van leerlingen is een belangrijk kenmerk van bs. Uilenspiegel. Het is niet zo dat er gewacht wordt op het initiatief van leerlingen of dat de gang van zaken alleen door het initiatief van leerlingen bepaald wordt (de leerkrachten zijn heel actief als bemiddelaars), maar er wordt wel altijd zoveel mogelijk ruimte voor gemaakt.

Leerling: *“Hier mag je vaak dingen kiezen. Dat vind ik fijn.”*
Interviewer: *“Maar je mag toch niet altijd kiezen?”*

Leerling: *“Nee job! Als ik altijd zou mogen kiezen, dan zouden de anderen niet kunnen kiezen.”*

Kinderen maken zelf een duidelijk onderscheid tussen leuk en saai werk. Als de leerkracht alternatieven voor het werk uit de methode bedenkt is dat over het algemeen aanzienlijk leuker dan het werk uit het boekje. Maar ze nemen het haar niet kwalijk dat het niet altijd lukt.

Leerling: *“Als je je taak niet leuk vindt, kan je dat tegen de juf zeggen. En soms zeggen andere kinderen in de kring dat ze het ook niet leuk vonden en dan weet ze dat ze dat een beetje anders moet doen. En soms zegt ze: dat kan ik echt niet veranderen, dat lukt me niet. Dat vind ik wel goed.”*

De cirkel rond

Het pedagogische klimaat is zicht- en voelbaar goed als de intenties van de leerkrachten en de verhalen en het gedrag van de leerlingen overeenkomen. Dan is de cirkel rond. En dat is elke keer de basis voor het volgende proces. Van leerkracht naar leerling en andersom.

Toen een leerkracht vastliep in haar klas, bekeken we opnieuw een interview met een leerling die van een andere school kwam en over het verschil met de andere plek had gezegd: *“Hier is iedereen gelijk; met een nieuwe week of nieuwe dag is de lei weer helemaal schoon.”*

De leerkracht had geen andere feedback nodig om ’s morgens weer lekker aan de slag te gaan.

Merlijn Wentzel
Medewerker NIVOZ en oprichter van de leerschool
Marcel van Herpen
Projectleider Expertisecentrum E.G.O. en DuOO en
docent NIVOZ

obs Uilenspiegel / www.uilenspiegel.nl